

(Данас 24. јул 2010.)

У западном делу Европе, који је бивши министар одбране Доналд Рамсфелд злобно оклеветао као Стару Европу, готово су све владе у великим политичким проблемима. Засад је можда једини изузетак нова коалициона влада Уједињеног Краљевства. У великим државама чланицама Европске уније, рејтинг лидера - Николе Саркозија у Француској, Силвија Берлусконија у Италији, Ангеле Меркел у Немачкој и Хосеа Луиса Родригеса Сапатера у Шпанији - креће се око 25 одсто или је нижи.

Стиче се утисак да политичко опредељење не прави никакву разлику, будући да није битно да ли је реч о конзервативцима као што је случај са Саркозијем, или о хришћанским демократама Меркелове, или популистима као што је случај с Берлусконијем, или социјалистима чији је припадник Сапатеро. Уколико сте ових дана на функцији у Европи, у невољи сте.

Шта је кренуло толико наопако? Стиче се утисак да је економска криза најочигледније објашњење, али можда исувише очигледно.

Када су шок-таласи због пуцања америчког кредитног мехура пре две године ударили у европске обале, ови политички лидери су реаговали са очитим полетом, чиме су себи за извесно време подигли популарност. Парадоксално, испоставило се да су ране фазе финансијске кризе ишле на руку конзервативним лидерима и онима оријентисаним тржиштима за које се стицао утисак да су у бољој позицији да спасу економију, односно бољој него што је био случај са социјалистима.

Данас то више није случај. Социјализам је широм Европе поново у успону, бар судећи према анкетама јавног мњења. И десничарски популизам постао је изборна сила коју треба уважити у Француској, Белгији и Холандији.

Испоставља се да је економска стагнација бесконачна. Радних места једва да има, а будућност свуда изгледа туробно. Грчка криза зацрнела је целу еврозону. На заједничку валуту сада се гледа са сумњом. На маргинама јавног мњења, поједини људи чак промрмљају предлоге да се њихове земље врате на старе националне валуте, што би

Пише: Ги Сорман
субота, 24 јул 2010 16:23

наравно само изазвало катастрофу у виду још конфузније ситуације, пошто су земље ЕУ презадужене у еврима. Укидањем еврозоне само би се повећао ниво њихове задужености.

Оно што овај напуштени економски пејзаж чини још туробнијим јесте упадљива неспособност европских лидера да објасне шта се десило и шта се још дешава њиховим грађанима. Ја заправо верујем да управо у овоме лежи кључни разлог за опадање њиховог рејтинга у анкетама јавног мњења. Стиче се утисак да европски лидери не воде никуда јер немају визију.

Погледајте евро: ниједан шеф државе или владе није досад успео да представи доследну одбрану еврозоне да би отклонио упорну нелагодност која је актуелна када је реч о заједничкој валути. Или размотрите јавну потрошњу: сви европски лидери упорно желе да смање трошкове владе. Међутим, ти исти лидери, укључујући наводно неумољивог познаваоца буџета Ангелу Меркел, мање су инсистирали него пре две године на томе да ће јавна потрошња омогућити „кензијански“ пут из кризе.

Зашто је дошло до таквог обрта? Европска јавност је открила да су фискални стимулативни програми 2008/09, чија је намена била предупређење чак веће кризе, изнедрили више дугова него радних места. Међутим, политичари мрзе да признају грешке из прошлости. Стога се стиче утисак да не могу да објасне своје ново образложење за смањења потрошње које сада заговарају.

Европски лидери погоршавају ствари када покажу да не могу да споје изоловане „реформе“ - рецимо нижи јавни дефицит - са свеобухватном визијом економије. Један добар пример тога јесу напори Саркозија да подигне старосну границу за одлазак у пензију са 60 на 62 године. Синдикати су спремни да протестују, што је напоследку њихова дужност. Популација у ширем смислу не разуме везу између подизања старосне границе за одлазак у пензију и кризе.

Истина коју политичари (изузетак је британска влада Дејвида Камеруна, бар засад) нису ради да признају јесте да се актуелна безизлазна ситуација у западној Европи разликује од глобалне стагнације која је дело САД. Стара Европа зашла је у жестоку и упорну кризу државе благостања и обични Европљани то знају.

Пише: Ги Сорман
субота, 24 јул 2010 16:23

Великодушне пензије, компензације за незапослење, здравствено осигурање и све врсте социјалних програма због којих је западна Европа удобна за живот основани су када су европска економија и популација брзо расли. Сада, након једне генерације економске и демографске стагнације, држава благостања може се финансирати само уласком у још већи јавни дуг. Финансијска тржишта, побуђена глобалном кризом, неће више подржавати данашњу ситуацију Потемкинових села у којој је социјална помоћ постала фасада подупрта дефицитима.

Политички лидери у таквом једном тренутку захтевају „черчилијански“ акценат. Потребно је објаснити зашто је евро и даље најбољи начин одбране против инфлације, најопасније друштвене бољке; зашто владини подстицаји неће функционисати и зашто заправо никада нису обезбедили одрживи раст; и зашто се мора успоставити нова равнотежа између социјалног система и економског динамизма - заснована на мањем јавном дугу и већим приватним инвестицијама.

Такав говор, уколико се јасно представи, разумели би и озваничили многи, ако не и сви. То би најмање донело осећај усклађености акцијама политичара, а онима који се противе овој потрази за новим европским балансом, понајвише марксистима и популистима, било би потребно да се такмиче са сопственом новом визијом.

Да ли би таква јасна визија учинила европске лидере популарнијим? Можда би, а можда не би, али они би готово сигурно били легитимнији, чак и у очима својих противника.

Аутор је француски филозоф и економиста, објавио је књигу „Економија не лаже“